

MỘT SỐ KIẾN NGHỊ HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT TỪ THỰC TIỄN CÔNG TÁC THỰC HÀNH QUYỀN CÔNG TỐ, KIỂM SÁT GIẢI QUYẾT CÁC VỤ ÁN MA TÚY

MAI VĂN DŨNG*

Tóm tắt: Bên cạnh những kết quả đạt được, công tác thực hành quyền công tố, kiểm sát điều tra, truy tố, xét xử án ma túy trên địa bàn tỉnh Bình Dương còn gặp những vướng mắc, bất cập. Qua bài viết này, tác giả đề xuất các biện pháp, kiến nghị nhằm thực hiện tốt khâu công tác này.

Từ khóa: Thực hành quyền công tố; kiểm sát điều tra; truy tố; kiểm sát xét xử; vụ án ma túy.

Ngày nhận bài: 15/11/2018; ngày biên tập xong: 20/11/2018; ngày duyệt bài: 03/12/2018.

1. Khái quát kết quả giải quyết các vụ án ma túy trên địa bàn

Bình Dương là tỉnh thuộc vùng kinh tế trọng điểm phía Nam, là một trong những địa phương có tốc độ phát triển kinh tế nhanh trong cả nước. Hiện Bình Dương có 28 khu công nghiệp, 08 cụm công nghiệp có diện tích hơn 10.000 ha, với hơn 30.000 doanh nghiệp trong và ngoài nước hoạt động sản xuất kinh doanh, với tổng vốn đầu tư nước ngoài vào Bình Dương gần 31,6 tỷ USD từ 64 quốc gia và vùng lãnh thổ trên thế giới và đầu tư trong nước hơn 300.000 tỷ đồng; thu hút lượng người lao động rất lớn từ khắp các tỉnh, thành trong cả nước và từ

nhiều Quốc gia và vùng lãnh thổ trên thế giới đến làm ăn, sinh sống. Vì vậy, dân số cơ học không ngừng tăng nhanh, hiện dân số tỉnh Bình Dương khoảng hơn 2,2 triệu người với trên 50% là dân nhập cư; các quan hệ kinh tế, xã hội ngày càng phức tạp; tình hình vi phạm, tội phạm trên các lĩnh vực cũng phát sinh ngày càng nhiều; tính chất và hành vi phạm tội của các đối tượng phạm tội ngày càng đa dạng, phức tạp, tinh vi, liên quan đến nhiều lĩnh vực và nhiều địa bàn. Nhưng một trong những loại tội phạm phát sinh rất

*Kiểm sát viên cao cấp, Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tỉnh Bình Dương.

đáng lo ngại là tội phạm về ma túy, chỉ trong 11 tháng của năm 2018, các cơ quan tiến hành tố tụng tỉnh Bình Dương thụ lý giải quyết 483 vụ án về ma túy với 632 bị can. Tuy các cấp, các ngành và cả hệ thống chính trị của tỉnh Bình Dương, đặc biệt là các cơ quan bảo vệ pháp luật đã nỗ lực rất lớn trong công tác tuyên truyền ý thức chấp hành pháp luật; đấu tranh, phòng chống vi phạm, tội phạm nhưng tình hình vi phạm, tội phạm vẫn diễn biến hết sức phức tạp.

Nhận thức được tầm quan trọng của công tác đấu tranh phòng, chống và kiểm soát ma túy trong tình hình mới, Ban cán sự Đảng phối hợp với Đảng ủy và Ban lãnh đạo Viện kiểm sát nhân dân tỉnh Bình Dương đã đưa ra các nhiệm vụ và các giải pháp trọng tâm trong công tác thực hành quyền công tố, kiểm sát điều tra, truy tố xét xử án ma túy, như: Tổ chức quán triệt đến toàn thể đảng viên, cán bộ, công chức trong toàn Ngành nội dung của các Chỉ thị và các văn bản có liên quan đến việc xử lý vi phạm, tội phạm về ma túy, thống kê số liệu về phòng, chống ma túy để thống nhất nhận thức và hành động. Tăng cường công tác kiểm tra, hướng dẫn nghiệp vụ đối với phòng nghiệp vụ và Viện kiểm sát cấp huyện trong việc giải quyết án hình sự nói chung và giải quyết án ma túy nói riêng. Chủ động phối hợp với Tòa án hai cấp tăng cường tổ chức các phiên tòa xét xử lưu động để tuyên truyền và phổ biến kiến thức pháp luật về phòng, chống ma túy trong các tầng lớp nhân dân, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ chính trị tại địa phương.

Công tác thực hành quyền công tố và kiểm sát các hoạt động tư pháp trong lĩnh vực hình sự nói chung và tội phạm ma túy

nói riêng đã thu được nhiều kết quả như: Nắm bắt và quản lý được tình hình tội phạm về ma túy, đảm bảo được việc khởi tố, điều tra, việc áp dụng các biện pháp tố tụng có căn cứ, đúng pháp luật; Viện kiểm sát hai cấp đã phối hợp chặt chẽ với Cơ quan điều tra, cơ quan xét xử trong điều tra, truy tố, xét xử kịp thời, nghiêm minh đối với tội phạm về ma túy, đảm bảo không bỏ lọt tội phạm và không làm oan người vô tội; nâng cao vai trò, trách nhiệm của Viện kiểm sát trong công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm về ma túy. Qua tổng kết 10 năm tổ chức thực hiện Luật phòng, chống ma túy thì từ năm 2008 đến ngày 31/5/2018, Viện kiểm sát hai cấp của tỉnh Bình Dương đã thực hành quyền công tố, kiểm sát điều tra 3.004 vụ, 4.241 bị can; kiểm sát xét xử sơ thẩm 2.555 vụ, 3.634 bị cáo.

Song song với những kết quả đạt được như trên thì công tác thực hành quyền công tố, kiểm sát điều tra, truy tố, xét xử án ma túy trên địa bàn tỉnh Bình Dương còn gặp nhiều bất cập, hạn chế.

2. Một số khó khăn trong công tác thực hành quyền công tố, kiểm sát điều tra, truy tố, xét xử các vụ án hình sự về ma túy

Thực tiễn giải quyết các vụ án ma túy trên địa bàn tỉnh Bình Dương đã gặp một số khó khăn, vướng mắc trong việc định tội danh (phân biệt rạch ròi, cụ thể những tình tiết cấu thành cơ bản giữa Tội vận chuyển và tàng trữ trái phép chất ma túy; hoặc giải thích từ ngữ: Tàng trữ không nhằm mục đích..., vận chuyển không nhằm mục đích..., nhằm mục đích...); trong việc xác định khối lượng ma túy đối với trường hợp nhiều lần thực hiện hành vi mua bán

ma túy; trong việc áp dụng pháp luật trong trường hợp người phạm tội thực hiện nhiều hành vi phạm tội.

Hiện nay, việc áp dụng văn bản hướng dẫn vẫn còn có ý kiến khác nhau giữa các cơ quan tiến hành tố tụng và người tiến hành tố tụng hình sự hai cấp của tỉnh Bình Dương, ví dụ một số trường hợp như:

Trường hợp thứ nhất: Lực lượng chức năng kiểm tra đối tượng A đang điều khiển xe mô tô trên đường, phát hiện trong người A có cất giữ một gói ma túy. Đối tượng khai đi mua ma túy mang về cất giấu để sử dụng.

Cùng một hành vi tương tự như vậy, nhưng có nơi thì khởi tố điều tra, truy tố, xét xử về tội Tàng trữ trái phép chất ma túy vì cho rằng: Mục đích của đối tượng A đi mua ma túy về để sử dụng thì đương nhiên phải mang về, việc cất giấu ma túy trong người là hành vi tàng trữ trái phép chất ma túy và đối tượng A chỉ phạm Tội vận chuyển trái phép chất ma túy khi nhận vận chuyển thuê, vận chuyển giúp cho người khác... Tuy nhiên có nơi thì khởi tố, điều tra, truy tố, xét xử hành vi của đối tượng A về Tội vận chuyển trái phép chất ma túy, vì cho rằng: Hành vi chuyển dịch bất hợp pháp chất ma túy từ nơi này đến nơi khác là hành vi vận chuyển, đang ở trạng thái “động”, còn hành vi bị coi là tàng trữ chỉ khi ở trạng thái “tĩnh”.

Trường hợp thứ hai: Lực lượng chức năng kiểm tra nơi ở của đối tượng B phát hiện B đang cất giấu một gói ma túy trong hộc bàn tại phòng khách. Đối tượng B khai số ma túy này B mua về cất giấu để vừa sử dụng vừa bán cho các con nghiện nhưng chưa bán được cho ai thì đã bị phát hiện.

Cùng một hành vi tương tự như vậy,

nhưng có nơi thì khởi tố, điều tra, truy tố, xét xử về Tội tàng trữ trái phép chất ma túy, vì cho rằng: Mục đích của đối tượng B đi mua ma túy về để sử dụng và bán cho các con nghiện nhưng chưa bán cho ai (có người bán thì phải có người mua), Cơ quan điều tra không chứng minh được ai là người đã mua ma túy từ B thì không thể cáo buộc B về hành vi mua bán trái phép chất ma túy được, không thể căn cứ lời khai nhận tội của bị can, bị cáo làm chứng cứ duy nhất để buộc tội họ. Nhưng cũng có nơi thì khởi tố, điều tra, truy tố, xét xử về Tội mua bán trái phép chất ma túy, vì cho rằng: Hành vi của B cất giấu bất hợp pháp chất ma túy nhằm mục đích mua bán (bị can, bị cáo khai nhận cụ thể, rõ ràng, tự nguyện), theo quy định của BLHS năm 2015 và Mục 3.1 TCTL số 17 thì: Tàng trữ trái phép chất ma túy là cất giữ, cất giấu bất hợp pháp chất ma túy ở bất cứ nơi nào mà không nhằm mục đích mua bán, vận chuyển hay sản xuất trái phép chất ma túy... trường hợp này, đối tượng B đã khai nhận việc cất giấu ma túy để vừa sử dụng vừa nhằm mục đích bán cho các con nghiện nên hành vi của B phải xử lý về Tội mua bán trái phép chất ma túy.

Trong một số vụ án về ma túy, bị can bị bắt quả tang đang bán trái phép chất ma túy, qua điều tra truy xét, bị can khai nhận đã nhiều lần bán ma túy cho các đối tượng nghiện nhưng chỉ nhớ số lần bán, số lượng (gói, tép), số tiền thu được và loại ma túy đã bán, nhưng không xác định được trọng lượng ma túy. Lời khai của các đối tượng mua ma túy cũng chỉ nhớ số lần, số lượng, số tiền mua ma túy và loại ma túy đã mua chứ không nhớ trọng lượng ma túy đã mua, do đó, không xác định được tổng

trọng lượng hoặc thể tích chất ma túy đã mua bán để áp dụng khung hình phạt.

Hoặc có vụ án bị can bị bắt quả tang, ban đầu bị can thừa nhận tàng trữ số ma túy này để ai mua thì bán nên bị cơ quan chức năng khởi tố, truy tố về Tội mua bán trái phép chất ma túy. Tuy nhiên, tại phiên tòa, bị cáo thay đổi lời khai là tàng trữ chất ma túy để sử dụng nhưng lại không đủ định lượng để xử lý về Tội tàng trữ trái phép chất ma túy. Cũng có trường hợp bắt quả tang đối tượng bán trái phép chất ma túy, khi khám xét trong người đối tượng thu giữ thêm một lượng ma túy đủ định lượng cấu thành Tội tàng trữ trái phép chất ma túy và đối tượng khai số ma túy thu giữ trong người là để sử dụng chứ không bán cho người khác. Nếu căn cứ quy định của BLHS năm 1999 thì sẽ khởi tố đối tượng về tội ghép “Tàng trữ, mua bán trái phép chất ma túy”, nhưng căn cứ BLHS năm 2015 thì phải xử lý đối tượng về hai tội độc lập đó là: Tội tàng trữ trái phép chất ma túy và Tội mua bán trái phép chất ma túy để tổng hợp hình phạt. Như vậy, nếu áp dụng quy định của BLHS năm 2015 để xử lý sẽ bất lợi cho người phạm tội.

Qua các trường hợp nêu trên cho thấy, do chưa có hướng dẫn cụ thể, kịp thời nên hiện nay chưa có quan điểm thống nhất khi giải quyết, cụ thể:

Hiện nay chưa có hướng dẫn cụ thể việc áp dụng khoản 5 Điều 206 và điểm c khoản 1 Điều 208 BLTTHS năm 2015 quy định thời hạn giám định chất ma túy không quá 09 ngày, gây khó khăn cho việc kiểm sát giải quyết vụ án của Viện kiểm sát. Cơ quan giám định chỉ ban hành kết luận giám định sau đúng 09 ngày; mặc dù Cơ quan điều tra luôn hỏi thúc nhưng Cơ quan giám định cho

rằng họ đang làm đúng theo luật định. Tuy nhiên, thời hạn tạm giữ, gia hạn đến lần hai tối đa là 09 ngày và thời hạn tạm giữ bao giờ cũng hết trước thời hạn giám định; ngoài ra, một số chất ma túy mới đã du nhập vào nước ta và đã xâm nhập vào học đường, các chất này có tác hại rất lớn đối với sức khỏe, tâm thần của con người nhưng các cơ quan có thẩm quyền chưa cập nhật; quy định bổ sung vào danh mục các chất gây nghiện cấm lưu hành, sử dụng, cũng như hướng dẫn, quy định về trọng lượng, quy trình cấp phát đầy đủ các chất mẫu cho cơ quan giám định phục vụ công tác giám định xác định các loại chất ma túy để có căn cứ xử lý hình sự đối với các hành vi phạm tội về ma túy theo quy định của BLHS, các Phòng kỹ thuật hình sự Công an cấp tỉnh chưa được cấp chất mẫu để so sánh mà chỉ cơ quan giám định cấp Trung ương mới có).

3. Các biện pháp và đề xuất, kiến nghị

Một là, Chính phủ cần nghiên cứu bổ sung quy định về danh mục ma túy và tiền chất, nhất là các loại ma túy tổng hợp, ma túy dạng đá, ma túy mới du nhập từ nước ngoài về Việt Nam như: Cò Mỹ, Shisha, Flakka, lá khát, ma túy tem giấy..., để có hành lang pháp lý rõ ràng trong quá trình áp dụng pháp luật.

Hai là, tăng cường nguồn nhân lực đầu tư, hiện đại hóa các phương tiện nghiệp vụ cho các lực lượng chức năng nhằm đáp ứng yêu cầu công tác đấu tranh phòng, chống và xử lý tội phạm ma túy.

Ba là, sớm xây dựng, ban hành Thông tư liên tịch mới thay thế TTLT số 17/2007 và Thông tư liên tịch số 08/2015/TTLT-BCA-

(Xem tiếp trang 33)